

TED CHIANG

PŘÍBĚHY
VAŠEHO
ŽIVOTA

Host

Kultovní sbírka sci-fi
povídek, která se stala
předlohou filmu
Příchozí

TED CHIANG
PŘÍBĚHY
VAŠEHO
ŽIVOTA

BRNO 2021

Stories of Your Life and Others

Copyright © 2002 by Ted Chiang

All rights reserved

Translation © Pavla Horáková, 2011, 2021; Bob Hýsek, 2011, 2021;

Richard Podaný, 2011, 2021

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0615-6 (PDF)

ISBN 978-80-275-0616-3 (ePUB)

ISBN 978-80-275-0617-0 (MobiPocket)

*Věnováno Brianu Chiangovi
a Jenně Feliceové*

BABYLONSKÁ VĚŽ

Kdybyste věž položili přes Šineárskou planinu, od jednoho konce ke druhému byste pěšky šli dva dny. Věž ale stojí, a tak trvá celého půldruhého měsíce, než vystoupáte od paty na vrcholek, a to jen pokud nenesete břemeno. S prázdnýma rukama však na věž stoupá málokdo; většinu zpomaluje kára s cihlami, kterou dva táhnou mezi sebou. Od chvíle, kdy cihlu naloží na káru, do okamžiku, kdy ji z něj složí a ona se stane součástí věže, uběhnou čtyři měsíce.

Hilalúm nikdy neopustil rodný Elam a o Babyloňanech věděl jen to, že kupují elamskou měď. Měděné odlitky se převážely na lodích po řece Karún až k Dolnímu moři a potom po Eufratu. Hilalúm a ostatní horníci se ovšem vydali po souši s jednou kupeckou karavanou, jež měla náklad naložený na oslech. Šli po prašné stezce sestupující z náhorní roviny, potom přes planiny až k zeleným polím členěným průplavy a hrázemi.

Nikdo z nich předtím věž nespatriil. Začala být vidět, když byli ještě na míle daleko: čárka tenká jako lněné vlákno, mihotající se v rozteteleném vzduchu, zdvihající se z blátěného krunýře Babylonu. Když přišli blíž, z krunýře vyrostly mohutné městské hradby, jenže oni měli

oči jen pro věž. A když už sklopili zraky až k říční rovině, uviděli, jaké stopy věž zanechala okolo města: sám Eufkrat teď teče po dně širokého, zanořeného koryta, které vydolovali, aby byla hlína na cihly. A jižně od města byly vidět početné řady vypalovacích pecí, ve kterých se už netopilo.

Jak se blížili k městským branám, začala věž vypadat masivněji než cokoli, co si Hilalúm kdy dokázal představit: byl to jediný sloup, v obvodu stejně objemný jako celý chrám, a přesto se zvedal tak vysoko, že se zmenšoval až k neviditelnosti. Všichni šli se zakloněnými hlavami a mžourali proti slunci.

Hilalúma ohromeně dloubl loktem do žeber jeho přítel Nanni. „Na tohle máme lézt? Až nahoru?“

„Jít *dolovat* nahoru. Případá mi to... nepřírozené.“

Horníci došli k hlavní bráně v západní hradbě, kudy právě vycházela jiná karavana. Když se mačkali do úzkého pásku stínu vrhaného hradbami, předák Beli se rozkřikl na strážné na hradebních věžích. „Jsme horníci povolání ze země Elam.“

Strážné to potěšilo. Jeden na ně křikl: „Vy jste ti, co mají prokopat nebeskou klenbu?“

„Ano.“

Celé město slavilo. Slavnosti začaly před osmi dny, kdy nahoru poslali poslední cihly, a potrvají ještě dva další dny. A každý den a každou noc město jásalo, tančilo, hodovalo.

Vedle cihlářů tu byli i káraři, muži, kterým se od stoupání na věž změnila svaly na nohou v lana. Každé ráno zahájila výstup jedna pracovní skupina; muži stoupali čtyři dny, pak předali náklad další partě tahounů a pátého

dne se vraceli do města s prázdnými kárami. Řetěz takových skupin vedl až na vrchol věže, ale jen ty nejspodnější party oslavovaly s městem. Těm, kdo žili na věži, včas poslali nahoru dost vína a masa, aby se hostina mohla konat po celém sloupu.

Večer zasedli Hilalúm i ostatní elamští horníci na hliněné stoličky u dlouhého stolu naloženého jídlem, u jednoho z mnoha stolů rozestavených po náměstí. Horníci si povídali s tahouny, vyptávali se na věž.

„Někdo mi říkal,“ začal Nanni, „že zedníci, co dělají na vrcholu věže, pláčou a rvou si vlasy, když někdo upustí cihlu, protože dostat nahoru jinou trvá čtyři měsíce, ale když spadne člověk a zabije se, nikdo si toho nevšimne. Je to pravda?“

Jeden z výřečnějších tahounů, Lugatúm, zavrtěl hlavou. „Ale ne, to je jenom povídačka. Nahoru po věži proudí cihly pořád, každý den se jich na vrchol dostanou tisíce. Ztráta jedné cihly pro zedníky nic neznamená.“ Pak se k nim naklonil. „Ale je tu něco, čeho si váží víc než lidského života: zednické lžíce.“

„Proč lžíce?“

„Když zedník upustí lžíci, nemůže pracovat, dokud mu nahoru nedopraví novou. Celé měsíce si nevydělá na jídlo, a tak se musí zadlužit. Ztrátu zednické lžíce provází spousta pláče. Zato když spadne člověk, ale jeho lžíce zůstane nahoře, ostatním se ve skrytu duše uleví. Příští, kdo upustí lžíci, si může vzít tu jednu, co je navíc, a dál pracovat a nezadlužit se.“

Hilalúma to tak vyděsilo, že chvíli počítal, kolik špičáků si přivezli. Pak mu to ale došlo. „To určitě není pravda. Proč by si nahoru nebrali zásobní lžíce? Proti všem těm

cihlám, co se tam vozí, to neváží skoro nic. A ztráta člověka určitě znamená vážné zpoždění, leda by na vrcholku měli v záloze dalšího, co umí dobře zedničit. Pokud tam nikdo takový není, musejí počkat, až odspoda vyleze nový.“

Všichni tahouni začali říčet smíchy. „Tohohle nenapálíme,“ zahýkal pobaveně Lugatúm. Potom oslovil Hilalúma. „Takže vy nahoru vyrazíte, jen co skončí slavnosti?“

Hilalúm se napil piva z misky. „Ano. Slyšel jsem, že s námi půjdou i horníci ze západní země, ale ještě jsem je neviděl. Víš o nich?“

„Ano, přišli z kraje jménem Egypt, ale nedolují rudy jako vy. Jsou to kamenolamači.“

„My v Elamu taky těžíme kámen,“ ozval se Nanni s pusou plnou vepřového.

„Ale ne jako oni. Oni těží žulu.“

„Žulu?“ V Elamu se doloval vápenec a alabastr, ale žula ne. „Víš to jistě?“

„Kupci, co byli v Egyptě, říkají, že tam mají kamenné zikkuraty a chrámy z vápence a ze žuly, stavěné z obrovských kvádrů. A že ze žuly tešou obrovské sochy.“

„Ale se žulou se pracuje těžko.“

Lugatúm pokrčil rameny. „Jim ne. Královští stavitelé si myslí, že se takoví kameníci můžou hodit, až bude dosaženo nebeské klenby.“

Hilalúm přikývl. To by mohla být pravda. Kdo ví jistě, co budou potřebovat? „Už jsi je viděl?“

„Ne, ještě nepřijeli, čekají je za pár dnů. Možná, že do konce slavností nedorazí, pak byste vy Elamiti šli nahoru sami.“

„Ale půjdete s námi, ne?“

„Ano, ale jen první čtyři dny. Potom se musíme vrátit, jen vy máte to štěstí, že budete pokračovat dál.“

„Proč si myslíš, že máme štěstí?“

„Hrozně rád bych vystoupal na vrcholek. Jednou jsem tahal s vyššími partami a dostal jsem se až do dvacetidenní výšky, ale dál jsem nikdy nebyl. To vy se dostanete o moc výš.“ Lugatúm se posmutněle usmál. „Závidím vám, že se dotknete nebeské klenby.“

Dotknout se nebeské klenby. Prorazit ji špičáky. Hilalúma ta představa znepokojila. „Není vůbec co závidět...“ začal.

„Správně,“ přikývl Nanni. „Až s tím skončíme, dotknou se nebeské klenby všichni.“

Druhý den dopoledne si Hilalúm šel prohlédnout věž. Stanul na obrovitém dvoře rozkládajícím se okolo ní. Nedaleko odtud se tyčil chrám, který by sám o sobě byl působivý, vedle věže se však ztrácel.

Hilalúm přímo cítil, jak je věž dokonale pevná. Podle toho, co se vypráví, ji postavili tak, aby se jí odolností nevyrovnal žádný zikkurat; je celá z vypalovaných cihel, zatímco obyčejné zikkuraty jsou z obyčejných, na slunci sušených cihel a ty pálené mají jen jako obklad. A cihly jsou zasazené do malty ze živice, která když prosákne do pálené hlíny, utvoří spoj stejně pevný jako cihly samy.

Základna věže se podobala prvním dvěma stupňům obyčejného zikkuratu. Obrovský čtverec měl strany asi dvě stě loktů dlouhé a byl čtyřicet loktů vysoký, trojitě schodiště vedlo po jižní straně. Na prvním stupni byl další, menší, na který šlo vylézt jen po ústředním schodišti. A na druhém stupni začínala samotná věž.

Jedna její strana měřila šedesát loktů; věž se zvedala jako čtverhranný sloup nesoucí tíhu oblohy. Kolem něj se vinula rampa s mírným sklonem, zapuštěná do stěny, a obtáčela věž jako kožený pásek rukojeť biče. Ale ne; když se Hilalúm podíval znovu, zjistil, že rampy jsou dvě a proplétají se. Vnější okraj každé rampy lemovaly sloupy, ne moc silné, zato dost široké, aby poskytovaly trochu stínu. Když klouzal pohledem nahoru po věži, viděl střídající se pásy, rampa, cihly, rampa, cihly, a pak už to od sebe nešlo rozlišit. Věž přesto stoupala výš a výš, dál, než oko dohlédlo; Hilalúm mrkal, mhouřil oči, začala se mu točit hlava. Odpotácel se pár kroků vzad, pak se otrásl a odvrátil se.

Hilalúm si vzpomněl na příběh, který mu vyprávěli, když byl malý, a který navazoval na pověst o Potopě. Vyprávělo se v něm, jak lidé znovu osídlili všechny kouty země, ba se rozšířili po více krajích než kdy předtím. Jak se muži plavili až ke koncům světa a viděli tam oceán přepadávající do mlhy, který se hluboko dole mísí s černými vodami Propasti. Jak si lidé díky tomu uvědomili rozměry země a měli pocit, že je malá, a zatoužili zjistit, co leží za jejími hranicemi, poznat celý zbytek Jahvova stvoření. Jak se podívali k nebi a přemýšleli o místě, kde Jahve sídlí, tam nad nádržemi, jež obsahují nebeské vody. A jak před mnoha staletími začali stavět věž, pilíř k nebi, schodiště, po němž by lidé mohli vystoupat tak vysoko, aby spatřili Jahvovo dílo, a po němž by Jahve mohl sestoupit dolů a popatřit na dílo lidí.

Hilalúmovi to odjakživa připadalo podnětné, ten příběh tisícovek lidí, kteří se lopotí bez ustání, ale radostně,

protože cílem jejich práce je lépe poznat Jahva. Nadchlo ho, když Babyloňané přišli do Elamu a sháněli horníky. Jak teď ale stál u paty věže, jeho rozum se bouřil a trval si na tom, že nic na světě by se nemělo tyčit do takových výšin. Díval se podél věže vzhůru a měl pocit, že není na zemi.

Má vůbec na něco takového lézt?

To ráno, kdy měli zahájit výstup, byl druhý stupeň od kraje ke kraji plný robustních dvoukoláků srovnaných do řad. Na mnoha bylo naložené jen všemožné jídlo: pytle plné ječmene, pšenice, čočky, cibule, datlí, okurek, bochníků chleba a sušených ryb. Nespočet obrovských hliněných nádob s vodou, datlovým vínem, pivem, kozím mlékem, palmovým olejem. Na dalších kárách bylo naložené zboží, jaké by se mohlo prodávat na trhu: bronzové nádoby, proutěné koše, štůčky plátna, dřevěné stoličky a stoly. Stáli tu i vypasení vůl a koza, kterým kněží nasazovali kukly, aby při výstupu neviděli ani na jednu stranu a nebáli se. Až se dostanou na vrchol, budou obětováni.

Dále káry naložené špičáky a kladivy pro horníky a také vším, co je potřeba k postavení menší výhně. Jejich předák si kromě toho vyžádal, aby několik kár naložili dřevem a snopy rákosu.

Lugatúm stál vedle jedné káry a utahoval provazy, aby dřevo dobře drželo. Hilalúm k němu došel. „Odkud je to dřevo? Co jsme odjeli z Elamu, neviděl jsem žádné lesy.“

„Jeden les je na severu, vysadili ho, když se začalo s věží. Dřevo se sem potom plaví po Eufratu.“

„Vy jste vysadili *celý les*?“

„Když začali stavět věž, stavitelé věděli, že pro vypalovací pece bude potřeba mnohem víc dřeva, než se dá sehnat na planinách, a tak nechali vysadit les. Máme tady party, jejichž úkolem je dodávat vodu a za každý poražený strom vysadit nový.“

Hilalúm žasl. „A tím si opatříte tolik dřeva, kolik je potřeba?“

„Většinu. Na severu kromě toho porazili hodně dalších lesů a dřevo se sem splavilo po řece.“ Prohlédl si kola káry, vyndal zátku z kožené nádoby, kterou měl u sebe, a nalil mezi kolo a nápravu trochu oleje.

Nanni došel k nim a rozhlížel se po ulicích Babylonu, které se rozkládaly dole. „Ještě nikdy jsem nebyl tak vysoko, abych se mohl z výšky rozhlížet po městě.“

„Já taky ne,“ přidal se Hilalúm, ale Lugatúm se jen zasmál. „Tak pojďte. Všechny káry jsou připravené.“

Brzy se všichni muži rozdělili do dvojic a každá dostala jednu káru. Stoupli si mezi táhla kár, na nichž byly smyčky provazu pro vlečení. Káry, které vlekli horníci, byly promíšené s kárami obvyklých tahounů, aby se zajistilo, že udrží patřičné tempo. Lugatúm s dalším tahounem dostal káru hned za tou patřící Hilalúmovi s Nannim.

„Tak nezapomeňte,“ řekl Lugatúm, „držte se asi deset loktů za károu, která je před vámi. Když se objíždí roh, všechno táhne ten vpravo, takže se každou hodinu střídáme.“

Tahouni už začali vléct káry po rampě. Hilalúm a Nanni se sklonili a přehodili si provazy svojí káry přes vzdálenější ramena. Oba najednou se narovnali, takže se předeck káry zvedl z dlažby.

„A teď *zabrat*,“ zavelel Lugátúm.

Zapřeli se do provazů a kára se rozjela. Jakmile se dala do pohybu, zdálo se vlečení docela lehké, a tak se sunuli po plošině. Potom se dostali k rampě a znovu se museli dost předklonit. „Tohle že je lehký povoz?“ ucedil Hilalúm.

Rampa byla dost široká, aby samotný člověk prošel kolem káry, pokud ji potřeboval předejít. Byla vydlážděná cihlami, do kterých kola za ta staletí vyryla dvě hluboké drážky. Nad jejich hlavami se tyčil klenutý strop s krakorcem; široké, čtverhranné cihly byly uspořádané do překrývajících se vrstev, které se uprostřed sbíhaly. Sloupy napravo byly dost široké, aby rampa působila tak trochu jako podzemní chodba. Když jste se nedívali stranou, skoro jste neměli pocit, že jste na věži.

„Zpíváte si při dolování?“ zeptal se Lugátúm.

„Jenom když je kámen měkký,“ na to Nanni.

„Tak zazpívejte nějakou hornickou.“

Předali žádost i ostatním horníkům a zanedlouho už zpívala celá parta.

Stíny se krátily a oni stoupali výš a výš. Protože byli ve stínu a kolem nich jen čirý vzduch, bylo mnohem chladněji než na úrovni krajiny, v úzkých uličkách města, kde o polednách horko dokázalo zabít ještěrky, než přeběhly přes ulici. Když se horníci podívali stranou, dohlédli k tmavému Eufratu, k zeleným polím táhnoucím se celé míle a křížovaným průplavy, které se na slunci leskly. Město Babylon tvořila spleť sít nahuštěných ulic a domů oslnivě nabílených sádrovcem; jak se zdánlivě sunulo blíž k patě věže, bylo z něj vidět stále méně.

Hilalúm zase tahal za pravý provaz a byl blíž ke kraji, když tu uslyšel ze vzestupné rampy o úroveň níž nějaký křik. Napadlo ho, jestli nemá zastavit a podívat se po stěně dolů, nechtěl ale narušovat tempo, a stejně by na spodní rampu dost dobře neviděl. „Co se tam dole děje?“ zavolal dozadu na Lugatúma.

„Jeden z vás má strach z výšek. Těm, kdo jdou nahoru poprvé, se to občas stává. Takový člověk se chytí podlahy a nedokáže lézt výš. Ale málokoho to potrefí takhle brzy.“

Hilalúm to pochopil. „Víme o podobném strachu mezi lidmi, kteří se chtějí stát horníky. Najdou se takoví, co ze samého strachu, že je to tam zasype, nedokážou vstoupit do dolu.“

„Vážně?“ křikl Lugatúm. „O tom jsem ještě neslyšel. A co ty, jak ty se cítíš ve výšce?“

„Nijak.“ Ale loupl očima po Nannim a oba věděli, jak to doopravdy je.

„Cítíš cukání v dlaních, co?“ zašeptal Nanni.

Hilalúm si otřel ruce o hrubá vlákna provazu a přikývl.

„Já to cítil taky, když jsem byl blíž k okraji.“

„Snad bysme měli dostat kukly jako ten vůl a ta koza,“ prohodil Hilalúm žertem.

„Myslíš, že i nás postihne strach z výšky, až vystoupáme výš?“

Hilalúm se nad tím zamyslel. To, že jeden z jejich druhů pocítil strach takhle brzy, nevěstilo nic dobrého. Potom obavy zahnal; tisíce lidí nahoru stoupají beze strachu, takže by bylo pošetilé, kdyby dovolili, aby je strach jednoho horníka nakazil všechny. „Je to jen nezvyk. Na to,

abychom výšce přivykli, budeme mít měsíce. Až se dostaneme na vrchol věže, budeme litovat, že není vyšší.“

„To ne,“ zavrtěl hlavou Nanni. „Asi sotva se mi bude chtít tohle táhnout ještě výš.“ Oba se zasmáli.

Večer snědli ječnou placku s cibulí a čočkou a přespali v úzkých chodbách, které pronikaly do trupu věže. Když se druhý den ráno probudili, horníci sotva chodili, jak měli rozbolavělé nohy. Tahouni se jim smáli, dali jim mast, ať si ji vetřou do svalů, a přerozdělili náklad na káry, aby toho horníci táhli méně.

Teď už stačilo, aby se Hilalúm podíval ze stěny dolů, a kolena se mu měnila v rosol. V téhle výšce stále foukalo a on tušil, že s dalším výstupem bude vítr jen sílit. Napadlo ho, jestli vítr někdy někoho ve chvíli nepozornosti srazil z věže. A ten pád; člověk stačí odříkat modlitbu, než dopadne na zem. Při tom pomyslení se Hilalúm zachvěl.

Druhý den se podobal prvnímu, pokud nepočítáme, jak horníky bolely nohy. Teď už bylo vidět o mnoho dál — zdálo se ohromující, kam až šlo dohlédnout; viděli pouště za poli a karavany vypadaly jako hmyz lezoucí v řadě. Žádného horníka už nezachvátil strach z výšky tak silně, aby nemohl pokračovat, a tak nerušeně stoupali celý den.

Třetího dne na tom nebyli horníci s nohama o nic líp a Hilalúm si připadal jako starý mrzák. Až čtvrtého dne se nohám ulevilo, a tak zase dostali původní náklad. Stoupali do večera, kdy potkali jinou partu tahounů, která pospíchala s prázdnými kárami po sestupné rampě. Vzeštné a sestupné rampy se vinuly tak, že se neprotínaly, ale spojovaly je chodby vedoucí skrz trup věže. Když se

dvě party potkaly ve stejné výšce, přešly na druhou stranu a vyměnily si káry.

Horníci se seznámili s tahouny z druhé party a ten večer si všichni povídali a jedli společně. Druhý den ráno přichystala první parta káry k návratu do Babylonu a Lugatúm se rozloučil s Hilalúmem a s Nannim.

„Dobře se o káru starejte. Dostala se až nahoru na věž víckrát než kdo z lidí.“

„Tak ty závidíš i té káře?“ zeptal se Nanni.

„Ne, protože pokaždé, když se dostane na vrchol, musí hned zase až dolů. To bych nesnesl.“

Když ten den večer druhá parta zastavila, tahoun od káry za Hilalúmem s Nannim jim přišel něco ukázat. Jmenoval se Kudda.

„Ještě jste neviděli západ slunce v takovéhle výšce. Pojdte se podívat.“ Tahoun došel k okraji, posadil se a nohy spustil přes bok věže. Všiml si, jak váhají. „Ale jen pojdte. Můžete si lehnout a přes okraj jenom nakouknout, jestli chcete.“ Hilalúm nechtěl vypadat jako bázlivé děcko, ale nedokázal se přimět, aby si sedl nad strmý spád, který sahal na tisíce loktů hluboko. Lehl si na břicho a přes okraj vystrčil jen hlavu. Nanni se zařídil stejně.

„Až bude slunce zapadat, podívejte se po stěně věže dolů.“ Hilalúm se tam letmo mrkl, ale pak se honem zase zadíval k obzoru.

„Co je jiného na tom, jak tady slunce zapadá?“

„Chápejte, když slunce zajde za vrcholky hor na západě, dole na šineárské planině se setmí. Jenže tady jsme výš než vrcholky hor, takže slunce vidíme pořád. Musí klesnout níž, abychom měli tmou.“

Hilalúm pochopil a úžasem mu klesla brada. „Začátek noci je jenom stín hor. Na zemi se setmí dřív než tady.“

Kudda přikývl. „Takže se můžete dívat, jak se tma sune po věži od země nahoru k nebi. Pohybuje se rychle, ale vidět se to dá.“

Chvíli pozoroval rudou kouli slunce, pak se podíval dolů a ukázał. „Teď!“

Hilalúm a Nanni se podívali dolů. Titěrný Babylon u paty obrovitého sloupu tonul ve stínu. A pak tma začala šplhat po věži, jako když se vzhůru rozvíjí baldachýn. Pohybovala se dost pomalu, aby měl Hilalúm dojem, že je s to počítat ubíhající chvílky, ale čím byla blíž, tím byla rychlejší, a potom se kolem nich přerýtila, než stačil mrknout. Ocitli se v šeru.

Hilalúm se překulil a podíval se nahoru, právě včas, aby spatřil, jak tma rychle zdolává zbytek věže. Slunce klesalo kdesi v dáli za okraj světa a nebe postupně tmavlo.

„To je podívaná, co?“ prohodil Kudda.

Hilalúm mlčel. Poprvé pochopil, co je vlastně tma: stín samotné země vržený na nebe.

Když stoupali další dva dny, Hilalúm si na výšku lépe zvykl. I když už byli skoro míli vysoko, dokázal se postavit ke kraji rampy a podívat se po věži dolů. Chytil se za jeden ze sloupů při okraji, opatrně se vyklonil a podíval se nahoru. Všiml si, že věž tam už nevypadá jako hladký sloup.

Zeptal se na to Kuddy. „Nahoře jako kdyby se věž rozšiřovala. Jak je to možné?“

„Podívej se líp. Do stran zasahují dřevěné balkony. Jsou vyrobené z cypřiše a zavěšené na lněných lanech.“

Hilalúm napínal zraky. „Balkony? A k čemu jsou?“

„Nanosili na ně ornici, aby tam mohli pěstovat zeleninu. V téhle výšce je ovšem pramálo vody, takže pěstují nejčastěji cibuli. Výš prší trochu víc, takže uvidíš i boby.“

„Jak to?“ podivil se Nanni. „Copak to jde, aby nahoře přšelo a tady ne?“

Kuddu ta námitka překvapila. „Děšť ve vzduchu usychá, jak jinak.“

„Aha, jak jinak,“ pokrčil Nanni rameny.

Do úrovně s balkony se dostali ke konci příštího dne. Rovné plošiny hustě osázené cibulí visely na silných lanech upevněných nahoře ve stěně věže, jen kousek pod další vrstvou balkonů. Na každé úrovni se uvnitř věže nacházelo několik úzkých komor, ve kterých žily rodiny tahounů. Bylo vidět ženy, jak sedí ve dveřích a šijí haleny, anebo jak v zahradách vykopávají cibule. Děti se honily nahoru dolů po rampách, proplétaly se mezi kárami, nebojácně běhaly až při kraji balkonů. Obyvatelé věže okamžitě poznali horníky a všichni se usmívali a mávali na ně.

Když byl čas k večeři, vyložili všechny káry, sundali z nich jídlo a ostatní zboží určené pro zdejší lidi. Tahouni se přivítali s rodinami a pozvali horníky, ať s nimi pojedí. Hilalúm a Nanni zasedli k jídlu s Kuddovou rodinou a pochutnali si na sušených rybách, chlebu, datlovém víně a ovoci.

Hilalúm pochopil, že tahle část věže tvoří cosi jako městečko rozkládající se mezi dvěma ulicemi, vzestupnou a sestupnou rampou. Byl tu i svatostánek, ve kterém

se konaly obřady patřící ke slavnostem; úředníci, kteří urovnávali spory; obchody, jež zásobovala karavana. Samozřejmě že město bylo od karavany neoddělitelné: jedno bez druhého nemohlo existovat. A přitom je každá karavana v podstatě cesta, cosi, co na jednom místě začne a na jiném skončí. Tohle město nebylo zamýšleno jako stálé, stalo se jen součástí století dlouhé cesty.

Po večeri se Hilalúm zeptal Kuddy a jeho příbuzných: „Navštívili jste někdo někdy Babylon?“

Odpověděla mu Kuddova žena Alitúm. „Ne, a proč taky? Sestup je dlouhý a tady máme všechno, co potřebujeme.“

„Vážně vůbec netoužíte projít se po pevné zemi?“

Kudda pokrčil rameny. „Žijeme na cestě do nebes a veškerá naše práce slouží jen jejímu dalšímu budování. Až věž opustíme, bude to po vzestupné rampě, ne po sestupné.“

Jak horníci stoupali, po čase přišla doba, kdy jim při pohledu z okraje rampy připadala věž stejná, ať se podívali dolů, nebo nahoru. Dole se její trup zmenšoval, až mizel, na pohled dávno před tím, než dosáhl k planině. Stejně tak ale měli daleko k tomu, aby dohlédli na vrchol. Vidět byla jen část věže. Pohled dolů nebo nahoru děsil, protože zmizela jistota souvislosti; už netvořili součást země. Věž by mohla být klidně proužkem zavěšeným ve vzduchu a nenapojeným ani na zemi, ani na nebesa.

Při téhle části výstupu přicházely chvíle, kdy si Hilalúm zoufal, protože si připadal vyhnáný a odloučený od světa; jako by jej země za malověrnost zavrhla, ale nebesa odmítala přijmout. Toužil po znamení od Jahva, díky

němuž by muži věděli, že jejich počínání schvaluje; jak by jinak vydrželi na místě, které nabízí duchu tak pramálo pohostinnosti?

Zato obyvatelům těchhle výšek věže jejich postavení nezpůsobovalo žádnou tíseň; vždy horníky vřele přivítali a popřáli jim štěstí při práci na klenbě. Žili ve vlhké mlze oblaků, bouřky vídali zespoda i shora, nikdy je nenapadlo se bát, jestli tohle místo není pro člověka nevhodné. Nikdy nedostali žádné božské ujištění ani podporu, a přece nezažili chvilku pochyb.

Jak týdny ubíhaly, Slunce i Měsíc při svém každodenním putování vrcholily níž a níž. Měsíc zaléval jižní stěnu věže svou stříbřitou září, planul, jako by je sledovalo Jahvovo oko. Zanedlouho se ocitli na stejné úrovni jako Měsíc, když je míjel; dospěli na úroveň prvního z nebeských těles. Přivřenýma očima si prohlíželi jeho poďobanou tvář, žasli nad jeho majestátním pohybem, který pohrdá jakoukoli oporou.

Potom se přiblížili ke Slunci. Bylo léto, doba, kdy se nad Babylonem objevuje téměř přímo nad hlavou, takže v téhle výši procházelo blízko věže. Na tomhle úseku nežily žádné rodiny a nevisely tu ani balkony, protože žár byl tak silný, že by ječmen upražil. Cihly tu už nebyly spojované živící, protože ta by změkla a vytekla, ale jílem, který žár doslova spekl. Jako ochranu před denními teplotami rozšířili sloupy tak, že tvořily téměř souvislou stěnu a uzavřely rampu do tunelu, do nějž jen úzkými štěrbinami hvízdavě pronikal vítr a čepele zlatavého světla.

Až sem kráčely party tahounů pravidelně rozložené, tady to ale bylo třeba pozměnit. Každé ráno vyřázeli stá-

le dřív, aby delší dobu táhli za tmy. A když se dostali na úroveň Slunce, táhli už jen v noci. Přes den se snažili spát, byli nazí a potili se ve žhavém vánku. Horníci měli strach, že pokud usnou, upeče je to zaživa, ještě než se probudí. Jenže tahouni tudy prošli už mnohokrát a nikdy nepřišli o jediného člověka; konečně se dostali nad Slunce, kde se všechno zdálo stejné jako pod ním.

Teď svítilo denní světlo *vzhůru*, což většině z nich připadalo nepřirozené. Na balkonech chyběly některé fošny, aby sluneční světlo mohlo procházet podlahou, a ornice spočívala jen na zbylých pěšinách; rostliny rostly šikmo a dolů, natahovaly se po slunečních paprscích.

A potom se dostali na úroveň hvězd, nevelkých planoucích koulí rozprostřených na všech stranách. Hilalúm očekával, že budou rozmístěné hustěji, ale i když přičetl hvězdy tak titěrné, že ze země nejsou vidět, podle všeho byly rozprášené jen řídkce. A nenacházely se všechny stejně vysoko, naopak, zabíraly několik následujících mil. Nedalo se odhadnout, jak jsou daleko, protože nebylo podle čeho poznat jejich velikost, ale sem tam se nějaká přiblížila až k nim a oni si mohli povšimnout, jak podivuhodně rychle letí. Hilalúm si uvědomil, že všechna nebeská tělesa se řítí podobnou rychlostí, to aby obletěla celý svět od konce ke konci za jeden den.

Nebe bylo přes den mnohem světleji modré, než jak vypadá ze země, což znamenalo, že se výprava blíží ke klenbě. Když si Hilalúm prohlížel nebe, užasl, že některé hvězdy jsou vidět i za dne. Ze země kvůli slunečnímu jasu vidět nejsou, ale v téhle výšce je spatříte docela jasně.

Jednoho dne k němu přiběhl Nanni a povídá: „Jedna hvězda zasáhla věž!“

„Cože?“ Hilalúm se zděšeně rozhlížel a měl pocit, jako by tu ránu dostal sám.

„Ale ne, ne teď. Před dlouhou dobou, je to přes století. Vypráví o tom jeden z obyvatel věže. Byl u toho jeho dědeček.“

Zašli do chodby a uviděli, jak skupina horníků sedí kolem seschlého staříka. „... vězet v cihlách asi půl míle odsud. Pořád je vidět, jakou udělala jizvu: jako obrovský důlek od neštovic.“

„A co se s hvězdou stalo?“

„Hořela a prskala, ale byla moc jasná, takže se na ni nešlo dívat. Uvažovali, že by ji vypáčili, aby se mohla vrátit na svou dráhu, jenže byla moc horká, nedalo k ní přistoupit blíž a hasit se jí neodvažovali. Po týdnech ale sama vyhasla, až se z ní stala spleť černého nebeského kovu, velká tak, že by ji muž tak právě objal pažemi.“

„Tak veliká?“ pronesl Nanni užasle. Když hvězdy padají samy od sebe na zem, někdy se najdou menší hroudy nebeského kovu, který je odolnější než nejlepší bronz. Ten kov nelze roztavit ani odlévat, a tak se rozžhaví a pak kuje kladivy; dělají se z něj amulety.

„Na mou duši, nikdo nikdy neslyšel, že by se takhle veliký kus našel na zemi. Jen si představte, jaké nástroje by se z toho daly vyrobit!“

„Ale nesnažili jste se z toho vykovat náradí, že ne?“ zeptal se zděšeně Hilalúm.

„Jistěže ne. Lidé se děsili pomyslení, že by se toho dotkli. Všichni sestoupili z věže a očekávali, kdy přijde Jahvova odplata za to, že narušili chod Stvoření. Čekalo

se měsíce, ale žádné znamení nepřišlo. A tak se po čase vrátili a hvězdu vypáčili. Teď je dole ve městě, v chrámu.“

Nastalo ticho. „Když se vyprávějí báje o věži, o tomhle se nikdy nemluví,“ ozval se pak jeden z horníků.

„Byl to přečin, a o takových věcech se nemluví.“

Čím výš stoupali po věži, tím víc nebe světlalo, až se jednoho dne Hilalúm probudil, došel ke kraji a úlekem vykřikl: to, co dosud vypadalo jako bledé nebe, nyní jako by se stalo bílým stropem rozkládajícím se doširoka nad jejich hlavami. Už byli dost blízko, aby viděli nebeskou klenbu jako pevný krunýř obklopující celé nebe. Všichni horníci mluvili tlumeně a dívali se zpitoměle nahoru; obyvatelé věže se jim posmívali.

Stoupali dál a ohromilo je, jak *blízko* vlastně jsou. Oklamala je bělost klenby, díky níž se dlouho zdála nezapozorovatelná, a až pak se náhle objevila jakoby těsně nad jejich hlavami. A teď, místo aby šplhali k nebi, stoupali k jednotvárné pláni, jež se rozkládala bez konce do všech stran.

Pohled na ni Hilalúmovi mátl všechny smysly. Když se zadíval na klenbu, někdy měl pocit, že se celý svět kdovíjak převrátil, a že kdyby upadl, začne padat nahoru, k té báni. Jindy zase klenba působila dojmem, že mu spočívá nad hlavou, a její *tíha* byla skličující. Klenbu tvořila vrstva stejně těžká jako celý svět, a přitom bez jakékoli opory, a on měl strach, který v dolech nikdy nezažil: strach, že se na něj zřítí strop.

Také přicházely okamžiky, kdy mu klenba připadala jako svislá stěna nepředstavitelně vysokého útesu, který se tyčí před ním, a nejasná země jako druhý takový útes a věž byla jako lano pevně napjaté mezi nimi. A nejhorší

byly krátké chvíle, kdy se zdálo, že není žádné nahoře ani dole, a kdy jeho tělo nevědělo, kam je taženo. Jako mít strach z výšky, ale mnohem horší. Často se probouzel z neklidného spánku zbrocený potem a prsty měl křečovitě zaťaté do cihlové podlahy.

Nanni a ostatní měli taky skelný pohled, ale o tom, co ruší jejich spánek, nikdo nemluvil. Stoupali teď pomaleji, ne rychleji, jak očekával jejich předák Beli; místo dychtivosti v nich pohled na klenbu vyvolával spíše stísněnost. Stálí tahouni s nimi ztráceli trpělivost. Hilalúm přemítal, jaké lidi utváří život v podobných podmínkách; jak jen unikají šílenství? Copak si na tohle zvyknou? Rozplakaly by se děti narozené pod pevným nebem, kdyby pod nohama spatřily pevnou zem?

Snad nejsou lidé zrozeni k tomu, aby žili na podobném místě. Pokud jim vlastní ustrojení brání přiblížit se k nebi tak moc, pak by asi měli zůstat na zemi.

Když dospěli na vrchol věže, zmatení polevilo, anebo si snad vůči němu vypěstovali odolnost. Horníci stanuli na čtvercové plošině vrcholku a upírali zraky na to nejúžasnější, co kdy člověk zahlédl: hluboko pod nimi se rozkládal koberec země a moře, zahalený mlhami, vlnící se do všech směrů, až kam oko dohlédlo. A těsně nad nimi visela sama střecha světa, nezpochybnitelné horní vymezení nebe, které jim poskytovalo tu nejvyšší možnou vyhlídku. Víc z Jahvova stvoření než odsud nelze naráz zahlédnout.

Kněží se s nimi pomodlili k Jahvovi; vyjádřili díky za to, že jim bylo dovoleno vidět tak mnoho, a poprosili o odpuštění za svou touhu spatřit ještě víc.

Na vrcholku se pokládaly cihly. Byla cítit hutná, syrová vůně téru, která stoupala z kotlů, v nichž se tavily hroudy živice. Pozemštější vůni horníci za čtyři měsíce nepocítili, a tak se jejich chřípí zoufale snažila něco z ní zachytit dřív, než ji vítr odežene. Byli na vrcholku a kal, který kdysi prosákl z trhlin v zemi, tuhnul, aby udržel cihly na místě; jako by zemi narůstal prst až do nebe.

Pracovali tu zedníci upatlaní od živice, míchali maltu a obratně a s naprostou přesností pokládali cihly. Kdyby každý jiný, oni si nemohli dovolit závrať při pohledu na klenbu, protože věž se nesmí odchýlit od kolmice ani na prst. Konečně se blížil cíl jejich snažení — a horníci se po čtyřech měsících výstupu chystali započít to své.

Krátce nato dorazili Egypťané. Měli tmavou kůži, byli štíhlejší a vousy jim na bradách rostly řidčeji. Dovlekli sem na kárách doleritové palice, bronzové náradí a dřevěné klíny. Jejich předák se jmenoval Senmút a poradil se s Belim, předákem Elamitů, jak nejlépe proniknout do klenby. Egypťané si z toho, co si přivezli, postavili výheň. A Elamité stejně tak, to aby mohli překovávat bronzové nástroje, které se při dolování ztupí.

Sama klenba byla ještě kousíček nad jejich prsty nataženými do výšky; když jste vyskočili a dotkli se jí, zdála se na omak hladká a chladná. Jako by byla z jemnozrnné bílé žuly, neposkvřené a zcela jednotvárné. A v tom byl ten problém.

Kdysi dávno Jahve rozpoutal Potopu, vypustil vody shůry i zdola; vody z Propasti vytryskly ze zemských pramenů, vody nebeské se lily ze stavidel v klenbě. Teď si

klenbu prohlíželi zblízka, jenže žádná stavidla nikde neviděli. S přimhouřenýma očima se rozhlíželi do všech stran, ale žulovou planinu nenarušovaly žádné otvory, žádná okna, žádné spáry.

Zdálo se tedy, že jejich věž dospěla ke klenbě v místech mezi případnými nádržemi, což bylo opravdu veliké štěstí. Pokud by viděli stavidlo, museli by se odvážit je prolomit a nádrž vyprázdnit. To by Šineáru přineslo déšť mimo období dešťů a silnější než zimní deště; v povodí Eufratu by to způsobilo záplavy. Déšť by pravděpodobně ustal, jakmile by se nádrž vyprázdnila, ale nedalo se vyloučit, že je Jahve potrestá a že bude pršet dál, dokud věž nepadne a Babylon se nerozteče v bláto.

A nebezpečí trvá, i když žádná vrata nejsou vidět. Třeba jsou jejich spáry uzpůsobené tak, aby byly očím smrtelníků neviditelné, a nádrž leží přímo nad nimi. Anebo mohou být nádrže tak obrovské, že i když se nejbližší stavidlo nachází mnoho mil daleko, přesto je jedna nádrž přímo nad nimi.

Obšírně projednávali, jak postupovat.

„Jahve určitě věž přívalem nesmete,“ tvrdil Kurdúsa, jeden ze zedníků. „Kdyby byla věž rouháním, zničil by ji už dřív. Ale za celá ta staletí, co na ní pracujeme, jsme neviděli jediné znamení Jahvovy nespokojenosti. Jahve určitě vyprázdní každou nádrž dřív, než do ní pronikneme.“

„Kdyby se Jahve na tohle usilování díval tak příznivě, už by tu pro nás byly schody skrz klenbu,“ namítl Eluti, jeden z Elamitů. „Jahve nám ani nepomůže, ani nám nebude bránit; pokud pronikneme do nádrže, vyhrne se voda ven.“

Hilalúm se v té chvíli nedokázal udržet a musel dát průchod svým pochybám. „A co když je vody nekonečně mnoho?“ nadhodil. „Jahve nás nemusí potrestat přímo, stačí, když nás nechá, abychom si trest způsobili sami.“

„Elamito,“ řekl Kurdúsa, „i když jsi na věži nováček, měl bys mít víc rozumu. Dřeme se z lásky k Jahvovi, děláme to celé naše životy a stejně to dělali naši otcové po celé generace. Tak spravedlivé lidi, jako jsme my, nejde soudit nelítostně.“

„Je pravda, že jsme pracovali s těmi nejčistšími úmysly, to ale neznamená, že jsme se zachovali moudře. Opravdu si lidé zvolili správnou cestu, když se rozhodli žít daleko od země, pro kterou byli stvořeni? Jahve nikdy neřekl, že je takové rozhodnutí správné. A teď stojíme před nebesy a chystáme se je prorazit, i když víme, že je nad námi voda. Pokud jsme vyvolili špatnou cestu, jak můžeme vědět jistě, že nás Jahve před našimi vlastními omyly ochrání?“

„Hilalúm radí k opatrnosti a já souhlasím,“ přidal se Beli. „Musíme se postarat, abychom světu nezpůsobili druhou Potopu, ba ani abychom v Šineáru nezavinili nebezpečné deště. Radil jsem se s Egypťanem Senmútem a ten mi vysvětlil, jak uzavírají hrobky svých králů. Myslím, že až začneme dolovat, jejich metody nám poskytnou dostatečné zajištění.“

Kněží obětovali vola a kozu, při obřadu zaznělo mnoho posvátných slov a shořelo mnoho kadidla a potom se horníci dali do díla.

Dávno předtím, než se dostali ke klenbě, bylo zřejmé, že prosté dolování kladivy a špičáky by nebylo účelné:

i kdyby se dolovalo vodorovně, v žule by nepostoupili o víc než o dva prsty denně, a ražba kolmo vzhůru by byla ještě o mnoho, mnoho pomalejší. Raději tedy použijí ražbu ohněm.

Pod zvoleným místem klenby zapálili hranici z přineseného dřeva a celý den vytrvale přikládali. Žářem z plamenů kámen pukal a drolil se. Když nechali oheň vyhasnout, lili navíc na kámen vodu, aby ještě popraskal. Potom mohli lámat velké kusy kamene, které ztěžka padaly na věž. Tak byli s to postupovat skoro o loket za každý den, kdy oheň hořel.

Tunel se nezvedal kolmo, ale v úhlu vhodném pro schodiště, to aby mohli postavit od věže rampu se stupni až k němu. Po ražbě ohněm zůstávaly stěny i podlaha hladké; proto si ze dřeva postavili schody, aby jim to neklouzalo. A pro hranici na konci tunelu zbudovali plošinu z pálených cihel.

Když tunel postoupil deset loktů do klenby, vyrovnali ho a rozšířili v komoru. A jen co horníci odstranili všechen kámen oslabený ohněm, dali se do práce Egypťané. Ti k ražbě nepoužívali žádný oheň. Jen za pomoci doleritových koulí a palic začali stavět posuvné žulové dveře.

Nejdřív u jedné stěny odsekali kámen tak, aby vznikl obrovský žulový blok. Hilalúm i ostatní horníci se jim s tím pokoušeli pomáhat, ale zjistili, že je to velmi těžké: kámen se neodstraňoval drcením, bylo třeba odsekávat kousky ranami přesně vyměřené síly — slabší nebo silnější by byly k ničemu.

Po několika týdnech byl blok hotov. Byl vyšší než člověk a ještě širší. Aby jej uvolnili z podlahy, vysekali mezery

kolem celé základny a do nich natloukli suché dřevěné klíny. Potom do prvních klínů natloukli další, tenčí, aby je rozštíply, a do mezer nalili vodu, aby dřevo nabobtnalo a zvětšilo svůj objem. Za několik hodin kamenem proběhla trhlina a blok byl volný.

V pravé zadní části komory horníci propálili úzkou, šikmo vzhůru vedoucí chodbu a do podlahy před vstupem do komory vyrazili loket dlouhé svažující se koryto. Tak vznikla hladká a souvislá rampa, která protínala podlahu přímo před vchodem a končila o kus nalevo. Na rampu Egypťané nasunuli žulový blok. Pak jej dostrkali a dotáhli do boční chodby, kam se tak tak vešel, a zvedli jej na místo za pomoci navrstvených plochých hliněných cihel zapřených o patu levé stěny, jako když pilíř leží na rampě.

Jakmile byl posuvný kámen připraven zadržet vody, mohli horníci bezpečně razit dál. Kdyby se prodolovali do nádrže a vody nebeské by se začaly valit dolů do chodby, rozbili by cihly jednu po druhé a pak by kámen sklouzl dolů, až by se usadil ve výklenku dveří a úplně by zahradil vchod. A kdyby byl proud tak silný, že by z tunelů spláchl i horníky, hliněné cihly by se posléze samy rozpustily a i tak by kámen sklouzl dolů. Vody by byly zadrženy a horníci by mohli začít razit chodbu jiným směrem, aby se vyhnuli nádrži.

Horníci začali znovu za pomoci ohně razit chodbu od protějšího konce komory. Aby uvnitř klenby lépe koloval vzduch, natáhli na veliké dřevěné rámy volské kůže a našikmo je umístili na vrchol věže, z obou stran kolem vstupu do tunelu. Tím byl vítr, který stále vál pod nebeskou klenbou, sveden nahoru do tunelu; díky němu hořel

oheň prudce, a když jej uhasili, vzduch se vyčistil tak, aby horníci nemuseli dýchat kouř.

Ani poté, co byl posuvný kámen na místě, Egypťané nepřestali s prací. Zatímco horníci se rozháněli špičáky na konci chodby, oni pracně tesali do pevného kamene schody namísto těch dřevěných. K tomu používali dřevěné klíny a po kvádrech, které lámali ze šikmého dna chodby, zůstávaly stupně.

Horníci pracovali a pořád více tunel prodlužovali. Ten stále stoupal, i když pravidelně měnil směr jako nit v obrovském stehu, tak aby celkově směřoval vzhůru. Vybuďovali další komory s posuvnými dveřmi, takže kdyby pronikli do nádrže, voda by zaplavila pouze nejvyšší úsek chodby. Razili do povrchu klenby štoly, od kterých visely ochozy a plošiny; z plošin dost vzdálených od věže razili boční chodby, které se posléze spojovaly s hlavním tunelem. Jimi byl kvůli odvětrání vhnán vítr, který hluboko v chodbách vymetal kouř.

Práce pokračovaly roky. Party tahounů už nevozily cihly, ale dřevo a vodu pro ražbu ohněm. Lidé osídlili chodby nedaleko povrchu klenby a na zavěšených plošinách pěstovali zeleninu stáčejíící se dolů. Horníci žili na pokraji nebes; někteří se oženili a měli děti. Mállokdo z nich kdy znovu vstoupil na pevnou zem.

Hilalúm sestupoval z dřevěného schodiště na kamenné a kolem obličeje měl omotaný mokrý hadr, protože před chvílí byl přiložit dřevo na hranici na konci tunelu. Oheň bude hořet ještě mnoho hodin a on bude čekat v nižších chodbách, kde není ve vzduchu tolik kouře.

Z dálky se ozval zvuk, jako když se něco tříští, jako když se rozpadá hora kamene, a potom bylo slyšet stále sílící burácení. Nato se chodbou dolů vyhrnul proud vody.

Hilalúm na chvílku strnul hrůzou. Otřesně ledová voda mu vrazila do nohou, až spadl. Zase vstal, zajímavě lupal po dechu, nakláněl se proti proudu a chytal se schodů.

Prorazili nádrž.

Musí sejít pod nejvyšší posuvné dveře dřív, než se zavřou. Jeho nohy by dolů po schodech nejraději skákaly, věděl ale, že kdyby to udělal, neudrží se vestoje, a kdyby ho běsnící proud strhl s sebou, nejspíš ho umlátí. Bral jeden schod po druhém a sunul se tak rychle, jak se odvažoval.

Několikrát podklouzl a pokaždé sjel nejméně o deset schodů níž; kamenné stupně mu dřely záda, ale bolest necítil. Celou tu dobu věděl určitě, že se chodba zhroutí a rozdrtí ho, anebo se klenba rozpoltí a nebe se mu zestoupí pod nohama a on bude i s nebeským deštěm padat k zemi. Přišel Jahvův trest, druhá Potopa.

Kolik ještě zbývá k posuvnému kameni? Chodba jako by vedla pořád dál a dál, voda se hnala stále rychleji. Už po schodišti skoro utíkal.

Najednou zakopl a s cáknutím upadl do mělké vody. Sjel po zbytku schodů a vpadl do komory s posuvným kamenem, kde už bylo vody nad kolena.

Vstal a uviděl dva své hornické druhy, Damkíju a Ahú-niho, jak se na něj upřeně dívají. Stáli před kamenem, který už zahradil východ.

„Ne!“ zařval.

„Zavřeli to!“ hulákal Damkíja. „Nepočkali na nás!“

„Přijde ještě někdo?“ křikl bez valné naděje Ahúni. „Pak snad kámen odsuneme.“

„Nikdo tam už není,“ odpověděl Hilalúm. „Nemůžou to odsunout z druhé strany?“

„Neuslyší nás.“ Ahúni začal do kamene tlouct palicí, ale v hučení vody nebylo nic slyšet.

Hilalúm se rozhlédl po titěrné komoře a až teď si všiml, že na vodě plave obličejem dolů jeden Egyptan.

„Spadl ze schodů a zabil se,“ křičel Damkíja.

„Nemůžeme dělat vůbec nic?“

Ahúni se podíval nahoru. „Jahve, ušetři nás.“

Všichni tři stáli ve stoupající vodě a zoufale se modlili, ale Hilalúm věděl, že to je marné: osud jej konečně dostihl. Jahve se lidí neprosil, aby stavěli věž nebo prořáždili klenbu; rozhodnutí postavit věž patří výhradně lidem a jen lidé při tom snažení zemřou, jako umírají při kdejaké své pozemské práci. I když jsou spravedliví, nezachrání je to před následky vlastních činů.

Voda jim už sahala po prsa. „Nahoru,“ křikl Hilalúm.

Pracně se škrábali po chodbě proti proudu a voda jim stoupala pod nohama. Těch pár pochodní, které tunel osvětlovaly, už uhaslo, a tak stoupali ve tmě a šeptali modlitby, které sami neslyšeli. Dřevěné schody z konce chodby voda srazila a dřevo se o něco níž vzpříčilo. Přelezli kolem něj a dostali se na hladký kamenný svah; tam čekali, až je voda vynese výš.

Čekali mlčky, modlitby jim došly. Hilalúm si představoval, jak stojí v Jahvově černém jícnu a Mocný hltavě polyká vody nebes a chystá se spolknout hříšníky.

Voda stoupala a nesla je výš, až mohl Hilalúm zvednout ruce a dotknout se stropu. Obrovská puklina, ze